

Or Pg 52 B 15

ABENDANON, J. H.

IV

6 letters (17-22)

1900

1900-05-10

21

M. 10 Mei 1900.

Amice,

Gisteren kwam mij iemand in de gedachten, van wie ik geloof dat als ge hem aan een departement verbindt kondt, ge veel aan hem zoude hebben. Ik bedoel eenen zoon van Dr. Carpentier Alting, die controlant B. B. in jaren was; hij heeft ook, niet lang geleden, eenigen tijd te scintarivie gemaekt. Ik heb in jaren niets meer van hem vernomen, weet niet waar hij nu zit en of hij een betrekking bij een departement zou aankiezen. Maar daarvan ben ik overtuigd,

dat, als hij ook eenen overtuiging
aanvaardde, hij voldoen zou vooral
door toewijding als door bekwaamheid.
Als student trok hij (aan de Leidster
Ind. Inst.) de aandacht niet alleen van
mij maar van al zijne leeren door
huitenzonder dezelfde en zijne med-
leerlingen hadden denzelfden indruk.
Tevens was hij vlug en helder van be-
grip, accuraat enz.

Als voorzitter v. it cursusum worden
de voordeden allereerst volgens van trouw-
of gepolst; gewaardijde experimenten
kon ik gelukkig afwenden. Verder
zal voor een andere van plaats en
aanval en dan mij onbekende Vorst,
en bij mislukking, en van Döbel

plaats hebben.

Werdte geest van
te.

C. F. J. van der Vliet

Berichtigung.

Meine Anzeige des Werkes „Muhammedanisches Recht usw.“ von Eduard Sachau (ZDMG. Bd. 53, S. 125 ff.) bekam ich erst im Juli 1899 gedruckt zu Gesicht, also nahezu ein Jahr, nachdem sie geschrieben wurde. Bei abermaliger Durchsicht ergab sich mir, dass ich mich bezüglich der Besetzung des Rektorats der Azhar-Universität (S. 135 und Fussnote 1) etwas ungenau und unvollständig geäußert habe. Als ich dies bemerkte, befand ich mich, ebenso wie bei der Abfassung der Besprechung selbst, wieder in Atjeh und konnte also meine älteren Notizen über die Maschjachat al-Azhar nicht nachschlagen. Erst jetzt finde ich dazu Gelegenheit, und so will ich gleich die richtigen Daten über Bädjüris Nachfolger im Rektorate mitteilen.

Ibrāhīm al-Bādjūrī war Schaich al-Azhar von 1263 H. (1847) bis auf seinen Tod, Dūl qa'dah 1277 (Juni 1861). In seinen letzten Jahren war er jedoch vor Altersschwäche nicht mehr imstande, seine Amtspflichten wirklich zu erfüllen. Die Regierung gab ihm daher im Muḥarram 1275 (August 1858) vier „Stellvertreter“ (*wukalā*) bei zur Erledigung der Geschäfte. Dies waren: Schaich Aḥmad Kabūh al-'Idwī al-Mālikī, S. Ismā'il al-Ḥalabī al-Ḥanafī, S. Chalifah al-Faschnī as-Schāfi'i, S. Muḥtafa aḥ-Ḥawī as-Schāfi'i. Nach dem Tode Bādjūrīs blieb das Amt einstweilen unbesetzt, und die Geschäfte wurden von den beiden übrig gebliebenen „Stellvertretern“: Schaich Kabūh und S. Chalifah al-Faschnī erledigt, bis im Jahre 1281 H. (1864—65)

Sajjīd Muḥtafa al-'Arūsī as-Schāfi'i mit der Würde bekleidet wurde. Sein Vater und sein Grossvater zählten zu den Vorgängern Bādjūrīs im Amte. Sajjīd Muḥtafa wurde aber im Schawwāl 1287 (Januar 1871) entlassen; sein Nachfolger war der in meiner Anzeige erwähnte berühmte ḥanafitische Mufti:

Schaich Muḥammad al-Mahdī al-'Abbāsī, der diesmal beinahe 11 Jahre lang das Amt behielt. Im Muḥarram 1299 (Dezember 1881) musste er dasselbe einem schāfi'tischen Gelehrten abtreten, und zwar dem von Sachau allein erwähnten:

Schaich Muḥammad al-Imbābī. Noch nicht ein volles Jahr nach Antritt des Amtes wurde dieser von seinem Vorgänger verdrängt, und es fungierte

Schaich Muḥammad al-Mahdī al-‘Abbāsī aufs neue von Duḥ-qa‘dah 1299—Rabi‘ II 1304 (September 1882—Januar 1887) als Rektor. Abermals folgte ihm

Schaich Muḥammad al-Imbābī und blieb bis Muḥar-ram 1313 (Juni 1895). Nach seiner Absetzung erhielt wieder einmal ein Ḥanafit die Stelle:

Schaich Ḥassūnah an-Nawāwī. Dieser wurde Muḥar-ram 1317 (Mai 1899) seines Amtes enthoben und durch den gleichfalls ḥanafitischen:

Schaich Abdarraḥmān al-Quṭb an-Nawāwī ersetzt. Dieser starb in Ḥafar 1317 (Juni 1899), und seitdem hat, wie ich eben erfahre, der Mālikit:

Schaich Selīm al-Bischri das Rektorat übernommen.

Aus diesen Daten ersieht man, das, ganz wie in früheren Zeiten (vgl. die biographischen Werke), auch in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts die Würde des Rektorats ein wahrer Zank- apfel zwischen den Vertretern der ḥanaf., mālik. und schāfi‘it. Schulen war. Seit dem Tode Bādjūris wurde das Amt ungefähr ebenso viele Jahre von Ḥanafiten wie von Schāfi‘iten verwaltet, und zuletzt kam es in mālikitische Hände.

Batavia, den 15. Januar 1900. C. Snouck Hurgronje.

1900-05-26

01

Amiciisima,

Albrecht en C^o handhaven kunnen
zoem ook bij de aflevering der overdruc-
ken. Nadat ik reeds verscheidene erven
verzonden had (de Hemel weet, hoe die
er uit zien!) kregen mij toevallig bijge-
de twee exx. in handen, waarvan in het een
een aantal blz. op een verkeerde plaats,
in het andere een aantal omgekeerd zijn
ingenaaid. Bij nadere inspectie bleek mij
dat de overdrucken fouten bevatten, zelfs in
de verbeteringenlijst, die in de mij toege-
honden afgedrukte vellen niet voorkomen,
terwijl diverse bladen op elkaar vertge-
plaats, slechts afgesneden een. zijn. Dit alles
is niet meer te verhelpen, maar de beide
exx. die hiertoe zijn, kan hij nog op nieuw
laken innemen. Het is beter, denk ik,
dat hij ze tot dat einde van '00, dan dat

dij ze van mij ontvangt.

Beste grooten
te.

Wth. 26 Mar 1900.

Charmy

1900-06-21

01

Koekabadjja 21 Juni 1900

Kent u Mr. J. H. Ketjers, thans te deïder, 120 Jc, dan
dunkt ge mij zeer verplicht, met eene spoedige koste me-
dedeeling over diens kunde, soliditeit enz., waarom ik
alleen voor Amiciassime, mijzelf zocht te maken.

15 deser kwam ik hier aan, na eene
vrij aangename reis, van Padang af in
gezelschap van Van Opbergen, die zijne in-
spectie op deser tijd had gesteld om des-
tervens met mij te kunnen conferereen over
de Abaleische woordenlijst, die al zoo lang
in bewerking is. Mij dunkt, dat het best
zou zijn die nu met spoed te laten druk-
ken, opdat er uniformiteit komt in de
schrijfwijze van het Abaleisch met Latijnsch
karakter. Natuurlijk zou ik Sommige din-
gen anders gedaan hebben, als ik in V.O.'s
plaats was geweest, en een ander mee-
ander, maar mij dunkt, dat men bij zul-
ke dingen niet mag blijven stilstaan, waar
het geheel op bruikbare, verstandige grond-
slagen berust, en dit is met zijn spel-
ken zeer zeker het geval. Eenige belang-
rijke verbeteringen en aanvullingen op
~~de~~ Abaleische woordenboeken, die zijne reis

dor verschillende Maleische landschappen heeft opgeleverd, benevens een opstel over kleintuons enz. heb ik hem aangeraden, te bestemmen voor Tijdschrift of Verhandelingen v. h. Bataviaasche Genootschap.

De geneegenheid om van onderwijs gebruik te maken neemt onder de Nijchers zeer toe. Jammer, dat er aan die gelegenheid zoveel ontbreekt. Een treurig schoollokaal, zoo gezege, dat het bij zware regens ontoegankelijk is, en lang daarna nog een natten bodem behoudt; eene school tweede klasse, waar aaustaande hoorden lang geene voldoende kennis kunnen ondoen en die ook liefhebbers voor het onderwijszambt niet eens tot den drempel der kweekschool brengen (tenzij het zoo goed zou zijn als men Nijchische goewe's had, en een geschikte liefhebber voor de onleiding te Fort de Kock gevonden worden); een Inlandsche onderwijzer, die als grobkvoerder of kvelijne evenveel zou kunnen verdienen als het hongerstadement, waarvoor hij thans zijn

veel toewijding leistende dienste, presteert; dit alles belooft nog niet veel voor de toekomst.

Van Ibenus was uiterst treurig gestemd over de beslissing in zake de opvoeding, te meer, waar bleek dat de Kon. Petr. Mij ook met de door V. Heutsz verlangde voorwaarden gaarne en dadelijk aan den arbeid getogen zou zijn. De moeilijkheden, oer de overbrenging der installatie van de Besitang verbonden, werden door haar overdeven voorgesteld, en uit brieven van hare vertegenwoordigers blijkt, dat zij er al bijna onrekenbaar zich naar de bedoelde voorwaarden te moeten schikken. De beslissing, zegt V. Heutsz, houdt dus het beginsel in, dat sie een stukje kaart uitknijpt en f 1.50 voor een zegeltje (rekest) uitgeeft, meer heeft u te brengen ontrent hetgeen met eenig landschap zal geschieden dan de bevolking en hoorden, wier gebied de voor den wereldhandel verlangde producten bevat. Gelukkig, dat de see ons van de Engelische bezittingen scheidt, anders kon men denwaarts nijpsleidingen et maken om de producten onze kolonies daar

te verweeten. Vanthentog was een bitter, en
hield de invloed en advies, die tot de be-
slissing geleid hadde, niet voor belangeloos,
in welke opinie hij versterkt wordt door de
vele geheime aanbiedingen, die hem meer
dan gedaan worden in dies vertrouwen, en
die men niet zou durven doen als men niet
elders met soortgelijke stappen succes had. In
derdaad zou ik nu nog minster dan ~~de~~ toe
mij de zaak besproken geneigt zijn, eenig
gewicht tegenover Vth. in de schaal te wezen,
want, al mag hij wel overdrijven, ik geloof
dat het standpunt der regering in casu Toth
voor een goed deel is doorgedene, berust.
In de poppleiding zal, vooral daar zij ook loont
door landubasse als Langsar, die in 't geheel
geen belang bij de zaak hebben, een molest
niet eens blootgesteld zijn. Summa sume
morum geloof ook ik, dat een andere beslis-
sing in 's lands belang geweest zou zijn.
Met hartelike groeten aan uzelf, vrouw en
zoon, steeds

th. C. Smouckertingron

Koetsch Radja 14 Juli 1900

Amicissima,

Daareven ontving ik uwen brief van 1 Juli met dien van Jorsten; ik hoop dat die zaak u niet te veel moeite geven zal.

De lust om van onderwijs gebruik te maken wordt hier onder alle klassen steeds grooter, maar wat de onderhoorigheden betreft, voor van daar herkomstig jongens is het moeilijk te K Radja een onderdak te vinden en voor de anderen houdt het leeren op, juist als ze even op weg waren.

Ik weet niet of ik u schreef, dat in Peucelava de vertegenwoordiger (!) der Algemeenschap, de zwerdelooze Karelsen en nog iemand sinds lang bezig zijn om met een 100 meter Décauville materiaal een barre machine telkens zulk een afstand vooruit te

brengen, met een personeel ter bewaking
 even onvoldoende als het materieel. Deze
 schijnbare mijnbouwmaatschappij zou ook voor
 de concessie Tjonda naar het schijnt (volgens
 de regeringsadvot) de meeste aanspraken
 hebben, ofschoon de Deli maatschappij bereid
 is met flinke middelen die zaak aan te pakken.
 Wanneer de Regeering dan evenwel ommerkt, dat
 de Deli m^t geen mijnbouw-m^t is (een bove-
 die onjuiste bewering) en ook Tjonda aan
 speculatie en avontuur wil overlaten, dan
 geeft de Gouverneur v. Alst. gelijke, wanneer
 hij in 's lands belang dit gewest voor
 "mijnbouw" vooralsnog niet rijp verklaart.
 Dat zijn treurige ervaringen.

De Kon. Petr. M^t had alvast gerekend op de
 door haar voor le besoin de la caisse als niet
 aanvaardbaar gestelde mogelijkheid, dat zij
 haar product in Penneulas zou moeten ver-
 werken en hare vertegenwoordigers spraken al
 in dien geest met Van Heutsz. Ook blijft uit

hun verslag, dat zij de eventueel te maken
 propliding een buitenkansje vonden, niet dat
 daarvan de exploitatie ook maar eenigzins
 afhankelijk werd gesteld. Trouwens, de Deli m^t
 zou dat zeker aandroeven. Maar, als de Regeering
 haar gezag niet gebruiken wil om, waar mogelijk,
 het belang der betrokken landschappen bij de uit-
 gifte van vergunningen bivenal te behartigen,
 avontuur en speculatie te bestrijden en te doen
 plaats maken voor ernstige onderneming, dan
 is de voorgenaande "mijnbouw" een plaag,
 waarmede om politieke redenen alleen rustige
 landschappen bezocht mogen worden, gelijke
 op Java rustige afdelingen met zotte of onbe-
 kwame assistentresidenten belovend worden

De zoon van den regent van Bandjeng
 is een doortrante deugniet, die een geheel jaar
 op het Gymnasium 1° kl. systematisch heeft
 geluicod om er van af genomen te worden,
 die zich in dienzelfden tijd misdroeg door min-
 narigen met de getrouwde kleindochter van

den Regent van Djandjoeel; zijn zwakke, onbedruis-
 derde vader hielp hem toes een „baantje” zoeken
 en Justitie hielp hem, door hem daar te plaatsen,
 van den wal in de sloot. Sedert mist de jongen
 twee kameraden van goeden aanleg, die op het
 Gymnasium waren, zoo grondig te bederven
 dat beiden mislukte en verdwenen zijn. Ik
 heb Abarta bij elken verkeerde stap, die hij
 dreigde te doen, ernstig en vriendelgje on-
 derhouden, maar hij beantwoordde alles met
 leugen en bedrog. Die jongen is m.i. voor
 goed verloren.

Dit alles schrijf ik in vliegend haast, want mor-
 gen vertrek ik met V. Heutz voor eenigen tijt
 naar de Westkust, allereerst Abeulaboh.

Abuze de vorigen reis is goed gekomen.
 Gaet Aberrouw mede? U beiden hartelgje
 groetend

tl.

C. Frouk Hengroni

Van harte gefeliciteert met den goeden
 afloop van het ingenieursexamen van uwer
 zoon!

1900-09-06

01

Koetabandja 6 September 1900

Amiissime,

Gisteren kwam ik thuis van een
tochtje van 6 weken door verschillende
Westkuststaatsjes, en hier vond ik een
aangelt: brief met de 11 aanderlan Jav:
Bank enz. Veel dank voor de moeite.

Wat ge mij ontrent de pijpleiding-zake
schrijft, kan niet juist zijn. Van Hertox
heeft, zoals ge weet, aen de Regering me-
degedeeld, dat, indien nu eenmaal de
door hem rampzalig geachte toestemming ge-
geven moest worden, die en die voorwaarden
daaraan diende te worden verbonden. Van
het verleenen van toestemming door V.H.
aan Betrokkene is natuurlijk geen sprake,
dier die eerst nu verleenig der concessie
op hare plaats is. Wel heeft V.H. toege-
staan, een pijpleiding te leggen van de
vindplaats (Rantò Parjang) naar Bajan,
voor de daer (te Bajan) aan te leggen
kleinere raffinaderij, die reeds voor explor-
niedoelinden surtig en by exploitatie

~~Prins van~~
Prins van
Prins van

natuurlijk zeer gewenscht is. Maar dit heeft niets te maken met de opleiding van Bajans naar Muskelen Branden.

De Regeering is verre van ijverig in het stemmen van degenen, die hier pacificeeren moeten. Alle belangrijke zaken wachten maanden, zoo niet langer, op beslisfing, ook al is hare afdoening urgent en een gezevens ter beoordeeling geen gebrek. Wijfe behoudt de Regeering zich voor, en als de Gouverneur v. Stych schrijft: zend me nu dedelijk een ingenieur of deskundige ter vorstelijke exploratie, daar ik nu troepen overal in dat terrein kon medezegen, krijgt hij ten antwoord, dat de Regeering niemand beschikbaar heeft! De behoorde dan minstens telegrafisch eenen deskundige van elders te bestellen, maar een zoo gewild concessiegebied zich voor te behouden zonder een vierde er naar uit te steken, dat is in 't algemeen betrompen en in dit geval houdt het de grondige ontwikkeling der Westkustprovincien maar voor eenige jaren tegen.

Was den joun van de regent van Bandjeng

bekreft, was het niet voornamelijk de kwestie, of hij den wael zijn vader hem de Gymnasiumstudie deden steken, maar de jonge man is gebleken — indien hij toerekenbaar is, wat sommigen zijner vrienden betwijfelen — een hoogen verbetrouwbaar, doort en door bedorven karakter te zijn, en men doet er geen goed mee, zoo iemand te behandelen, alsof hij vertronwen verdiende.

Met hartelike groeten aan u beiden,

te.

C. Smontkumpoor

1900-10-21

01

Kochakhadja 21 October 1900

Amicissime,

Laat ik beginnen met u een voor
mij recht treurig nieuws mede te deelen: in
de nacht van 19-20 deser werd door handij-
en wegrijze dieven het bovenstel mijner schrijf-
tafel uit mijn kantoor gelicht en daarin,
behalve een belangrijk bedrag aan contan-
ten, ook al de door u mij toezegende stukken
+ de bybehorende correspondentie, hetwelke
alles ik tot dusverre, na inzage by ontbringt,
verder onaangetroefd had moeten liden
wegens allerlei donkerte. De kans op terug-
vinding is ongeveer nul, en er ander wijst
erop, dat de dieven al helgen met namen
voorzien en dus voor toonder niet direct
van waarde was, in de juist zwaar ban-
dijrende rivier tegenover mijn huis ge-
worpen hebben. Die aandelen Jussifke

Banken, op naam ingeschreven, zullen wel door duplicaten te remplacieren zijn, maar ik weet niet, welke stappen ik daartoe moet doen. Zoude zij de mantel der goedheid vol wille, meten en mij dienaangaende inlichten? Verder wijd ik over mijn ongeluk nu liever niet uit; het is al berouwd geweest, zodat dat men er nog veel over moet spreken.

Naar aanleiding van de Wöjla-zaken komt weer uit, welke een onderneming volkrijg zijn en hoe zij het vertaan, de in de bodem onzer koloniën verborgen schatten aan den dag te brengen. Ieder, die uit ervaring iets van Wöjla weet, is overtuigd, dat daar voor goudontginning een groote toekomst is. Welke particulieren willen er gaarne belangrijk kapitaal in steeken. De Regering houdt echter liever juist een exceptioneel voordeel in het algemeen belang voor zich en zegt: die mijnontginning zal ik zelf bewerksel-

ligen. Uitnemend, zegt Nijts's gouverneur, als ze dan maar snel en krachtig begint, want dat is de manier om aan onrust een eind te maken, en daar nu juist een colonne zich door Wöjla gaat bewegen, verzoek ik u die door een deskundige te laten vergezellen, omdat hij observeere, waar \pm gewerkt zal moeten worden, en ik mijne wegenplannen daarvoor kunne regelen. Gee enkel mijn ingenieur beschikbaar! Luide het antwoord, alsof men goudmijnen speciaal met behulp van gouvernementsmijn ingenieurs pleegt te ontdekken. En de officieel adviseur der regering, die nog nooit in Nijts, laat staan in Wöjla, eens voet zette, geeft het orakel ten beste: vermoedelijk is er geen goud te vinden! Dat orakel verdient alvast gebroeksteelt te worden om later naast de geschiedenis der N. J. petroleumindustrie te dienen ter illustratie van den practischen zin en den

gemaligden ijver over officieel mijningenieurs

Naar ik van Ustemenk hoor, leggen zij
 zich in Sawab doente meer toe op het verwoes-
 ten van dwangarbeiders, die daardoor in zul-
 ken getale drossen, dat de veiligheid in de
 omstreken niet te handhaven is, en maakt
 zich Delprat indirect medeplichtig door
 met zijn invloed ieder te wesen, die daartegen
 vageert. Het schijnt de orde, dat nu vooral
 politie als geneeskerndige dienset door de
 alleenzeligmakende ingenieursforme elders
 gerevolutioniseert zijn. Misschien is het mensche-
 lievendheid, die hen noemt om de Wögle ont-
 ginning tegen te houden?

Het laatste be groeten aan u beiden
 tl.

P. Smuckdungroni
